

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองห้วยยอด จังหวัดตรัง

นายตรีชาติ เล่าแก้วหนู

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางผังชุมชน ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CONSERVATION AND REGENERATION GUIDELINES FOR HUAY YOT TOWN, TRANG PROVINCE

Mr.Treechart Loakaewnoo

This Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning Program in Community Planning

Department of Urban and Regional Planning

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

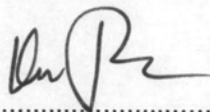
Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

501330

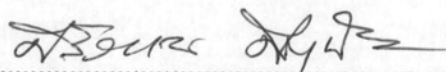
หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองห้วยยอด จังหวัดตรัง
โดย นายตรีชาติ เล่าแก้วหนู
สาขาวิชา การวางผังชุมชน
ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณศิลป์ ไพรัตน์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

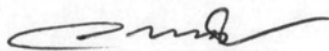

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จุลาลัย)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

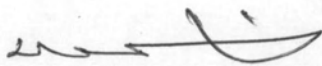
..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ ศิลพัชรนันท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณศิลป์ ไพรัตน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.นิรมล กุลศรีสมบัติ)

..... กรรมการ
(นายประเสริฐ ฤทธิ์สำเร็จ)

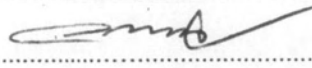
ตรีชาติ เล่าแก้วหนู : แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองห้วยยอด จังหวัดตรัง (CONSERVATION AND REGENERATION GUIDELINES FOR HUAY YOT TOWN , TRANG PROVINCE) อ.ที่ปรึกษา: รศ. ดร. วรรณศิลป์ พิรพันธุ์, 352 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างกรอบแนวทางเพื่อการอนุรักษ์ชุมชนเมืองห้วยยอด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติศาสตร์ พัฒนาการการตั้งถิ่นฐาน ระบบโครงสร้างเมือง ตลอดจนองค์ประกอบด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและเอกลักษณ์ของเมืองห้วยยอด 2) วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน ตลอดจนวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง 3) เสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนเมืองที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการเป็นเมืองพาณิชย์กรรมเก่าแก่ และ 4) เสนอแนวทางการบริหารจัดการ โครงสร้างองค์กร การตรวจสอบและประเมินผล ในขั้นการนำแผนไปปฏิบัติ

จากการศึกษาพบว่า เมืองห้วยยอดเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยคุณค่าและเอกลักษณ์ที่โดดเด่นทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ด้านสุนทรียภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมวัฒนธรรม ซึ่งกระจุกตัวอยู่ในบริเวณศูนย์กลางเมืองย่านชุมชนตลาดห้วยยอดริมถนนเพชรเกษม แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทของเมืองจากเมืองพาณิชย์กรรมมาเป็นเมืองที่อยู่อาศัย ประกอบกับการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดความเสื่อมถอยในคุณค่าและเอกลักษณ์ของเมือง นอกจากนั้นยังพบว่าสถานการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่ในการนำแผนไปปฏิบัติยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

แนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองห้วยยอด ที่เสนอแนะเป็นผลจากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ การสำรวจข้อมูล การวิเคราะห์ การเสนอแนะแนวทาง การนำแผนไปปฏิบัติจริงและการตรวจสอบประเมินผล ซึ่งแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองห้วยยอดประกอบด้วย 1) แนวทางเพื่อการเป็นเมืองต้นแบบด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนเมือง 2) แนวทางเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนเมืองแบบมีส่วนร่วม และ 3) แนวทางเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองอย่างยั่งยืน ภายใต้โครงสร้างการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมในรูปของประชาคม "ห้วยยอด ... บ้านเรา"

ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา การวางผังชุมชน ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ปีการศึกษา 2550

4774126425 : DEPARTMENT OF URBAN AND REGIONAL PLANNING

KEY WORD : CONSERVATION AND REGENERATION GUIDELINES FOR HUAY YOT TOWN /
TRANG PROVINCE

TREECHART LOAKAEWNOO : CONSERVATION AND REGENERATION
GUIDELINES FOR HUAIYOD MUNICIPALITY, TRANG PROVINCE.

THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.WANNASILP PEERAPAN,Ph.D., 352 pp.

This thesis is a cooperative action research with the local administration, aiming at proposing guidelines for conservation and regeneration of Huay Yot town. The objectives of this research are : 1) to study local values and identities of the town in terms of history, settlement evolution, urban structure, physical characters, and socio-economic situation; 2) to study and analyze the current situation of local conservation and regeneration process including public participation level and stakeholders; 3) to propose conservation and regeneration guidelines that suitable for the former commercial town; and 4) to propose guidelines for local planning management, organization, implementation and evaluation.

The result of the study reveals that Huay Yot town is packed with heritage values and identities in terms of history, aesthetics, economic, and social and culture which are clustered around the marketplace next to Petchkasem road. As the role of the town has changed from commercial to residential and the town has expanded rapidly, its values and identities has been declined. The study also reveals that the situation of public participation in urban conservation has been in a satisfying stage. However, planning implementation has not been successful. The relationship of stakeholders has been at the low level.

The proposed conservation and regeneration guidelines for Huay Yot town have been the results of public participation process in every stage including survey, analysis, guideline formation, implementation and evaluation. They consist of: 1) guidelines for being a role model in urban conservation and regeneration, 2) guidelines for participatory urban conservation and regeneration; and 3) guidelines for sustainable urban conservation and regeneration under a heritage management structure of "Huay Yot ... Baan Rao" community network.

Department : Urban and Regional Planning

Student's Signature :

Field of Study: Community Planning

Advisor's Signature :

Academic Year : 2007

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะได้รับความช่วยเหลือและคำปรึกษาจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณศิลป์ พีรพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์ อาจารย์ ดร.นิรมล กุลศรีสมบัติ และอาจารย์ประเสริฐ ฤทธิ์สำเร็จ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำในการปรับแก้ไขเพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ขอกราบขอบพระคุณท่านนายกเทศมนตรี คณะเทศมนตรี และเจ้าหน้าที่จากทุกระดับของสำนักงานเทศบาลตำบลห้วยยอด เจ้าหน้าที่จากสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดตรัง เจ้าหน้าที่จากสำนักงานจังหวัดตรัง เจ้าหน้าที่สำนักงานเทศบาลนครตรัง เจ้าหน้าที่ประสานงานสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตรัง เจ้าหน้าที่กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประธานคณะกรรมการชุมชนทุกชุมชน รวมถึงประชาชนชาวห้วยยอดทุกท่าน สำหรับความร่วมมือในการให้ข้อมูลเชิงลึกอย่างเป็นมิตร

และที่สำคัญที่สุดขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ น้องสาว และครอบครัว ที่ให้การสนับสนุนด้านกำลังใจและการเก็บข้อมูลในพื้นที่ รวมทั้งคำแนะนำที่ดีในการเรียนจนสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้ หากผลจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นคุณประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งต่อสังคม ขออุทิศบุญกุศลอันเกิดจากคุณประโยชน์เหล่านั้นให้กับคุณพ่อที่กำลังเฝ้ามองความสำเร็จของลูกอยู่ในที่สงบแห่งใดแห่งหนึ่ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฐ
สารบัญแผนภูมิ	ณ
สารบัญแผนที่	ด
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของการศึกษาวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	3
1.3.1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา	3
1.3.2 ขอบเขตโดยเนื้อหา	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย	5
1.5 คำถามในการศึกษาวิจัย	6
1.6 สมมติฐานในการศึกษาวิจัย	7
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	7
2.1 แนวความคิดด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง	7
2.1.1 ความหมายของการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง.....	8
2.1.2 หลักการในการอนุรักษ์	12
2.1.3 เหตุผลและจุดมุ่งหมายของการอนุรักษ์	14
2.1.4 สิ่งที่ต้องค่าแก่การอนุรักษ์	15
2.1.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟู	19
2.1.6 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน	21
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับคุณค่าและเอกลักษณ์ของเมือง	22
2.3 แนวความคิดในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน	25
2.3.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในบริบทของการพัฒนาอย่างยั่งยืน	26
2.3.2 แบบจำลองระดับขั้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน	27
2.3.3 การประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน	30
2.3.3.1 ตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมในบริบทของกระบวนการกระจายอำนาจ	30

	หน้า
2.3.3.2 ตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน	32
2.3.4 การวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	32
2.3.5 ทางเลือกในการให้ข่าวสารแก่ชุมชน	33
2.3.6 แนวทางในการสร้างความร่วมมือของประชาชนในการวางแผน	34
2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทย	35
2.5 แผน นโยบายและโครงการที่เกี่ยวข้อง	37
2.5.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554)	37
2.5.2 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด (ตริ่ง นครศรีธรรมราช พัทลุง)	38
2.5.3 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาลำปาง	38
2.5.4 แผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยยอดสามปี (พ.ศ. 2548-2550)	38
2.5.5 โครงการสร้างสรรค์ความเคลื่อนไหวสาธารณะ	39
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	39
2.6.1 งานวิจัย "ภูเก็ท - การศึกษาในด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยการผังเมือง"	39
2.6.2 โครงการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและพัฒนาเมืองภูเก็ต	40
2.6.3 โครงการอนุรักษ์ย่านพาณิชย์กรรมเก่าแก่ Georgetown ในประเทศมาเลเซีย	40
2.7 สรุปแนวความคิด นโยบาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	47
3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Research Framework)	47
3.2 วิธีการศึกษาวิจัย	49
3.2.1 สัมภาษณ์ภาคสนาม (Field Survey)	50
3.2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Collection)	51
3.2.3 การสังเกตการณ์ (Observation)	52
3.2.4 การสัมภาษณ์ทั่วไป (Interview)	53
3.2.5 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)	53
3.2.6 การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)	56
3.2.7 การประชุมเพื่อปรึกษาหารือ (Consultative Meeting)	57
3.2.8 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)	58
3.2.9 การจัดนิทรรศการแบบเปิด (Open House Event)	58
3.2.10 การตั้งหัวข้อย่อยหรือประเด็นสาธารณะ (Street Stalls)	58
บทที่ 4 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา	67
4.1 สภาพทั่วไปของเมืองห้วยยอด	67

	หน้า
4.1.1	ที่ตั้งและการเข้าถึง 67
4.1.2	สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ 67
4.1.3	ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน 73
4.1.4	สภาพเศรษฐกิจ 75
4.1.5	ลักษณะสังคมและวัฒนธรรม 76
4.2	ประวัติศาสตร์และความเป็นมาของเมืองห้วยยอด 82
4.2.1	ห้วยยอด ยุคก่อนประวัติศาสตร์ 85
4.2.2	ห้วยยอด ยุคประวัติศาสตร์ 87
4.2.3	ห้วยยอด สมัยกรุงศรีอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตอนต้น 92
4.2.4	ห้วยยอด สมัยพระพุทธเจ้าหลวงถึงปัจจุบัน 94
4.2.5	ห้วยยอด ศูนย์กลางอุตสาหกรรมเหมืองแร่ 96
4.3	พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอดและพื้นที่ใกล้เคียง 100
4.3.1	ระยะที่ 1 : แขวงเขาขาว (พ.ศ. 2423 - 2450) 100
4.3.2	ระยะที่ 2 : ป่าขี้ทราย - ตลาดใน (พ.ศ. 2451 - 2482) 102
4.3.3	ระยะที่ 3 : ตลาดลูกเสือ - ในเหยา (พ.ศ. 2482 - 2525) 103
4.3.4	ระยะที่ 4 : ศูนย์ราชการใหม่ - เทศบาลตำบล (พ.ศ. 2525 - 2540) 104
4.3.5	ระยะที่ 5 : เมืองศูนย์กลางที่อยู่อาศัย (พ.ศ. 2525 - 2549) 106
4.3.6	ระยะที่ 6 : เมืองบริการ (พ.ศ. 2550 เป็นต้นไป) 107
4.4	สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษาระดับชุมชน 108
บทที่ 5	คุณค่าและเอกลักษณ์ในพื้นที่ศึกษา 113
5.1	คุณค่าและเอกลักษณ์ของพื้นที่ระดับเมือง 113
5.1.1	คุณค่าและเอกลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี 114
5.1.2	คุณค่าและเอกลักษณ์ด้านความงามและสุนทรียภาพ 116
5.1.2.1	ภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ 116
5.1.2.2	ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม 119
5.1.2.3	โครงสร้างและองค์ประกอบของเมือง 120
5.1.2.4	แนวแกนและโครงสร้างสำคัญของเมือง 121
5.1.2.5	กลุ่มอาคาร 124
5.1.2.6	สถาปัตยกรรม 128
5.1.2.7	ภูมิสถาปัตยกรรม 149
5.1.3	คุณค่าและเอกลักษณ์ด้านเศรษฐกิจ 151
5.1.3.1	คุณค่าและเอกลักษณ์ด้านพาณิชย์กรรม 151

	หน้า	
5.1.3.2	คุณค่าและเอกลักษณ์ด้านเกษตรกรรม	153
5.1.4	คุณค่าและเอกลักษณ์ด้านสังคมวัฒนธรรม	155
5.1.4.1	วิถีชีวิต ความเชื่อ และหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	155
5.1.4.2	ประเพณีและเทศกาล	155
5.1.4.3	การละเล่นและการแสดงพื้นบ้าน	157
5.3	ลำดับความสำคัญในบริบทของคุณค่าและเอกลักษณ์ของพื้นที่เทศบาลตำบลห้วยยอด	158
บทที่ 6	การวิเคราะห์เพื่อการวางแผน	164
6.1	การวิเคราะห์ ศักยภาพ ปัญหา และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง	164
6.1.1	ศักยภาพของเมืองห้วยยอดในบริบทของการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง	164
6.1.2	ปัญหาของเมืองห้วยยอดในบริบทของการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง	169
6.1.3	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเมืองห้วยยอดในบริบทของการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง	173
6.1.3.1	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเมืองทางบก	173
6.1.3.2	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเมืองทางลพ	175
6.2	การวิเคราะห์สภาวะการณ์ (SWOT Analysis)	176
6.2.1	จุดแข็งของเมืองห้วยยอดในบริบทของการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง	177
6.2.2	จุดอ่อนของเมืองในบริบทของการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง	178
6.2.3	โอกาสของเมืองห้วยยอดในบริบทของการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง	179
6.2.4	อุปสรรคเมืองห้วยยอดในบริบทของการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง	181
6.3	การวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder Analysis)	183
6.3.1	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่มต่างๆ	183
6.3.1.1	หน่วยงานของรัฐส่วนกลาง	184
6.3.1.2	หน่วยงานของรัฐส่วนท้องถิ่น	185
6.3.1.3	องค์กรภาคสาธารณะ	185
6.3.1.4	กลุ่มชุมชน	187
6.3.3	ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	187
6.4	การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน	190
6.4.1	สถานการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในปัจจุบัน	190
6.4.2	ปัจจัยและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชน	193
6.4.3	แนวโน้มสถานการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในอนาคต	196
6.5	การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของนโยบายจากภาครัฐกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง	197

	หน้า
บทที่ 7 แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองห้วยยอด	199
7.1 ข้อค้นพบสำคัญสำหรับการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองห้วยยอด	199
7.1.1 ข้อค้นพบสำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์พื้นที่	199
7.1.2 ข้อค้นพบสำคัญที่ได้จากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน	200
7.2 วิธีการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองห้วยยอด	201
7.3 วิสัยทัศน์ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองห้วยยอด	202
7.4 เป้าหมายในการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองห้วยยอด	203
7.5 แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองห้วยยอด	205
7.5.1 แนวทางเพื่อการเป็นต้นแบบของการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนเมือง	205
7.5.2 แนวทางเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนเมืองแบบมีส่วนร่วม	209
7.5.3 แนวทางเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนเมืองอย่างยั่งยืน	212
7.6 การนำแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ	216
7.7 บทสรุปและเสนอแนะ	
7.5.1 ประสบการณ์ที่ได้จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	205
7.5.2 ประสิทธิภาพของการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองแบบมีส่วนร่วม	224
7.5.3 แนวทางการพัฒนาและการศึกษาวิจัยในอนาคต	227
 รายการอ้างอิง	 229
ภาคผนวก	230
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	352

สารบัญตาราง

		หน้า	
ตาราง	2.2	สรุปความสัมพันธ์แนวความคิด นโยบายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
ตาราง	3.1	สรุปการมีส่วนร่วมในกระบวนการการวางแผนของกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่าง ๆ	60
ตาราง	3.2	สรุประยะเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัย	66
ตาราง	4.1	ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด ปี พ.ศ. 2549	73
ตาราง	4.2	เปรียบเทียบประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอดระหว่าง ปี พ.ศ. 2532 และ ปีพ.ศ. 2542	74
ตาราง	4.3	เปรียบเทียบจำนวนประชากร ในช่วง 10 ปี (พ.ศ. 2540 – 2550)	77
ตาราง	4.5	สรุปภาพรวมชุมชนต่างๆ ในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	109
ตาราง	5.1	ผลสรุปคะแนนการจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนในการดำเนินนโยบายด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองห้วยยอด	161
ตาราง	6.1	รายรับของเทศบาลตำบลห้วยยอดในช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2550	172
ตาราง	6.2	ผลการประเมินสถานการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนจากตัวชี้วัด 6 กลุ่ม	192
ตาราง	7.1	โครงสร้างความสัมพันธ์แบบพันธมิตรภายในประชาคมห้วยยอดบ้านเรา	222
ตาราง	7.2	ประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมของประชาชนหลังดำเนินนโยบายการอนุรักษ์ของเทศบาล	225
ตาราง	ก1	ประเมินระดับคุณค่าของสถาปัตยกรรมในพื้นที่เมืองห้วยยอด	292

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 2.1	แบบจำลองระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนของ Arnstien	27
ภาพที่ 2.2	แบบจำลองระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนของ Choguill	28
ภาพที่ 2.3	เมือง Georgetown ในอดีตและกระบวนการการฟื้นฟูสถาปัตยกรรม	41
ภาพที่ 4.1	แบบจำลองสามมิติสภาพภูมิประเทศตามลำดับชั้นความสูงในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	72
ภาพที่ 4.2	ภาพจำลองสามมิติแสดงลักษณะภูมิประเทศของเมืองห้วยยอดตามลำดับชั้นความสูง	72
ภาพที่ 4.3	สวนยางพาราและสวนปาล์มน้ำมัน อาชีพหลักของชาวห้วยยอด	76
ภาพที่ 4.4	เทคนิกินเจใหญ่ของศาลเจ้ากวอนอิม และศาลเจ้ากิวออง	79
ภาพที่ 4.5	เทศกาลตรุษจีนบนถนนเพชรเกษม	80
ภาพที่ 4.6	การกราบไหว้บรรพบุรุษในเทศกาลเซ็งเม้ง	80
ภาพที่ 4.7	พิธีกรรมแห่ศพที่ยิ่งใหญ่ในอดีต	81
ภาพที่ 4.8	เทือกเขาน้ำพราย	85
ภาพที่ 4.9	เครื่องมือหินและหม้อสามขาที่ขุดค้นพบในถ้ำในพื้นที่อำเภอห้วยยอด	86
ภาพที่ 4.10	ภูเขาสายและภูเขาขาว แหล่งประวัติศาสตร์ยุครัตนโกสินทร์	87
ภาพที่ 4.11	พระพิมพ์ดินดิบที่ขุดค้นพบในถ้ำในพื้นที่อำเภอห้วยยอด	89
ภาพที่ 4.12	แผนที่แสดงชุมชนโบราณและเส้นทางข้ามคาบสมุทรมลายู	91
ภาพที่ 4.13	รูปตราที่พบในถ้ำตรา เทือกเขาน้ำพราย ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด	92
ภาพที่ 4.14	เปรียบเทียบความสัมพันธ์ของชุมชนในสมัยรัชกาลที่ 5 ก่อนและหลังการเกิดตลาด	95
ภาพที่ 4.15	การทำเหมืองแร่ดีบุกในพื้นที่อำเภอห้วยยอด	96
ภาพที่ 4.16	โรงเรียนผ้อเย็ก (ห้วยยอดวิทยา) และศาลเจ้าตั่วแป๊ะกั่ง ในอดีต	97
ภาพที่ 4.17	แผนที่สำรวจสายแร่ดีบุกของจังหวัดตรัง	99
ภาพที่ 4.18	สภาพเหมืองแร่ดีบุกในปัจจุบัน ชาวบ้านเรียกว่า "ขุมเหมือง"	100
ภาพที่ 4.19	พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของเทศบาลตำบลห้วยยอด	101
ภาพที่ 4.20	สภาพชุมชนตลาดห้วยยอดที่รุ่งเรืองในอดีต	103
ภาพที่ 4.21	ที่ว่ากล่าวอำเภอห้วยยอดหลังเก่า คราวที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎร	104
ภาพที่ 4.22	ศูนย์ราชการในปัจจุบัน	106
ภาพที่ 4.23	อาคารเรียนสถาบันราชภัฏสวนดุสิตวิทยาเขตตรัง	108
ภาพที่ 5.1	แหล่งน้ำในพื้นที่เทศบาลตำบลห้วยยอด	117
ภาพที่ 5.2	ภูเขาโคดในพื้นที่เทศบาลตำบลห้วยยอด	118
ภาพที่ 5.3	เปรียบเทียบรูปแบบการปลูกยางพาราในพื้นที่เทศบาลตำบลห้วยยอด	119
ภาพที่ 5.4	ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมในพื้นที่เทศบาลตำบลห้วยยอด	120
ภาพที่ 5.5	ตัวอย่างกลุ่มอาคารที่หนาแน่นริมถนนเพชรเกษม	121

		หน้า
ภาพที่ 5.6	ตัวอย่างองค์ประกอบที่สำคัญของเมืองริมถนนเพชรเกษม	122
ภาพที่ 5.7	ตัวอย่างระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการของเมืองริมถนนเพชรเกษม	123
ภาพที่ 5.8	ตัวอย่างกลุ่มอาคารที่ตั้งอยู่บนพื้นที่เนินเขา	125
ภาพที่ 5.9	ตัวอย่างกลุ่มอาคารในแปลงที่ดินรูปสี่เหลี่ยม	126
ภาพที่ 5.10	ตัวอย่างกลุ่มอาคารในกลุ่มบ้านกุสัจฉิน	127
ภาพที่ 5.11	ตัวอย่างกลุ่มอาคารในย่านตลาด	128
ภาพที่ 5.12	ตัวอย่างกลุ่มอาคารในบริบทของเมือง	129
ภาพที่ 5.13	ตัวอย่างกลุ่มอาคารในพื้นที่รอยต่อของเมืองกับชนบท	129
ภาพที่ 5.14	ตัวอย่างกลุ่มอาคารบ้านสวนเก่าภายใน "สวนจีน"	130
ภาพที่ 5.15	ตัวอย่างกลุ่มอาคารบ้านกุสัจฉิน	131
ภาพที่ 5.16	ตัวอย่างตลาดในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	132
ภาพที่ 5.17	ตัวอย่างโรงแรมและร้านอาหารในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	133
ภาพที่ 5.18	ตัวอย่างโรงแรมและร้านอาหารในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	134
ภาพที่ 5.19	ตัวอย่างอาคารและสถานที่ราชการในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	135
ภาพที่ 5.20	ตัวอย่างศาสนสถานในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	137
ภาพที่ 5.21	ตัวอย่างบันเทิงสถานในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	138
ภาพที่ 5.22	ตัวอย่างสุสานในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	138
ภาพที่ 5.23	ตัวอย่างสถาปัตยกรรมเรือนพื้นถิ่นในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	139
ภาพที่ 5.24	ตัวอย่างสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีสแท้ในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	140
ภาพที่ 5.25	ตัวอย่างสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีสประยุกต์ในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	141
ภาพที่ 5.26	ตัวอย่างอาคารที่สร้างตามความเชื่อในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	141
ภาพที่ 5.27	ตัวอย่างอาคารที่มีการผสมระหว่างฝีมือช่างท้องถิ่นกับองค์ประกอบศิลปะจีนในเขตเทศบาล ตำบลห้วยยอด	142
ภาพที่ 5.28	ตัวอย่างอาคารที่มีรูปแบบทันสมัยนิยมในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	143
ภาพที่ 5.29	ตัวอย่างอาคารที่มีรูปแบบเฉพาะแบบสถาบันราชการในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	143
ภาพที่ 5.30	ตัวอย่างวัสดุผนังหลังคาของอาคารในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	145
ภาพที่ 5.31	ตัวอย่างรูปแบบช่องลม ช่องแสงของอาคารในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	146
ภาพที่ 5.32	ตัวอย่างรูปแบบประตูและหน้าต่างของอาคารในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	147
ภาพที่ 5.33	ตัวอย่างรูปแบบค้ำยันของอาคารในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	147
ภาพที่ 5.34	ตัวอย่างรูปแบบระเบียงและราวกันตกของอาคารในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	148
ภาพที่ 5.35	ตัวอย่างบ่อน้ำของอาคารในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	148
ภาพที่ 5.36	ตัวอย่างทางเท้าใต้หลังคาของอาคารในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอด	149
ภาพที่ 6.1	ภูมิทัศน์ของเมืองห้วยยอดที่รายล้อมด้วยภูเขา	165

			หน้า
ภาพที่	6.2	ตัวอย่างสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าระดับสูงในพื้นที่เทศบาลตำบลห้วยยอด	166
ภาพที่	6.3	ตัวอย่างโครงการและกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลห้วยยอด	167
ภาพที่	6.4	ตัวอย่างความขัดแย้งของภูมิทัศน์เมืองในเทศบาลตำบลห้วยยอด	170
ภาพที่	6.5	ตัวอย่างอาคารที่ถูกปล่อยให้ชำรุดทรุดโทรมขาดการดูแล	171
ภาพที่	6.6	ตัวอย่างความขัดแย้งของสถาปัตยกรรมดั้งเดิมกับลัทธิทางเศรษฐกิจแบบใหม่	171
ภาพที่	6.7	ผังเมืองรวมเมืองห้วยยอดที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน	182
ภาพที่	6.2	ตัวอย่างสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าระดับสูงในพื้นที่เทศบาลตำบลห้วยยอด	166
ภาพที่	6.3	ตัวอย่างโครงการและกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลห้วยยอด	167

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	2.1	ความสัมพันธ์ระหว่างการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง การมีส่วนร่วมของประชาชน และความยั่งยืน.	45
แผนภูมิ	3.1	กรอบแนวทางในการดำเนินการศึกษาวิจัย	49
แผนภูมิ	3.2	สรุปแผนผังขั้นตอนการดำเนินการศึกษา	65
แผนภูมิ	4.1	สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอดในปี พ.ศ. 2549	74
แผนภูมิ	4.2	เปรียบเทียบประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตเทศบาลตำบลห้วยยอดระหว่าง ปี พ.ศ. 2532 และ ปีพ.ศ. 2542	75
แผนภูมิ	4.3	เปรียบเทียบจำนวนประชากร ในช่วง 10 ปี (พ.ศ. 2540 – 2550)	77
แผนภูมิ	4.4	เปรียบเทียบปริมาตรประชากร ในช่วง 10 ปี (พ.ศ. 2540 พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2550)	78
แผนภูมิ	4.5	การฉายภาพประชากรในช่วงเวลา 15 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2550 ถึง พ.ศ. 2565	78
แผนภูมิ	6.1	ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของกลุ่มต่างๆ ในบริบทของการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง	188
แผนภูมิ	7.1	ภาพรวมของแผนยุทธศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองห้วยยอด	206
แผนภูมิ	7.2	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองห้วยยอด	217
แผนภูมิ	7.3	ข้อเสนอแนะในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน	218
แผนภูมิ	7.4	โครงสร้างความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของกลุ่มต่างๆ ที่เสนอในการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองห้วยยอด	219
แผนภูมิ	7.5	โครงสร้างความสัมพันธ์แบบพันธมิตร ภายในประชาคม “ห้วยยอด ... บ้านเรา”	221
แผนภูมิ	7.6	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนและหลังการดำเนินนโยบายด้านการอนุรักษ์	227

สารบัญแนบที่

แผนที่	4.1	ที่ตั้งจังหวัดตรัง	68
แผนที่	4.2	ที่ตั้งเทศบาลตำบลห้วยยอด	69
แผนที่	4.3	ขอบเขตพื้นที่เทศบาลตำบลห้วยยอด	70
แผนที่	4.4	แหล่งน้ำในพื้นที่เทศบาลตำบลห้วยยอด	74
แผนที่	4.5	ขอบเขตชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลห้วยยอด	75
แผนที่	4.7	การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ชุมชนตลาดห้วยยอด	111
แผนที่	ก1	ทะเบียนสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าในชุมชนตลาดห้วยยอด	232
แผนที่	ก2	ทะเบียนสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าในชุมชนตลาดห้วยยอด (ขยาย)	233
แผนที่	ก3	ทะเบียนสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าในชุมชนถนนแพรก	257
แผนที่	ก4	ทะเบียนสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าในชุมชนหน้าวัดห้วยยอด	262
แผนที่	ก5	ทะเบียนสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าในชุมชนหลังวัดห้วยยอด	268
แผนที่	ก6	ทะเบียนสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าในชุมชนกวนอู	272
แผนที่	ก7	ทะเบียนสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าในชุมชนวัดมณา	280
แผนที่	ก8	ทะเบียนสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าในชุมชนตาชี	286
แผนที่	ก9	ทะเบียนสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าในชุมชนควนหนังข้า	290
แผนที่	ค1	คุณค่าและเอกลักษณ์ในพื้นที่ชุมชนตลาดห้วยยอด	324
แผนที่	ค2	คุณค่าและเอกลักษณ์ในพื้นที่ชุมชนถนนแพรก	330
แผนที่	ค3	คุณค่าและเอกลักษณ์ในพื้นที่ชุมชนหน้าวัดห้วยยอด	334
แผนที่	ค4	คุณค่าและเอกลักษณ์ในพื้นที่ชุมชนหลังวัดห้วยยอด	337
แผนที่	ค5	คุณค่าและเอกลักษณ์ในพื้นที่ชุมชนกวนอู	340
แผนที่	ค6	คุณค่าและเอกลักษณ์ในพื้นที่ชุมชนวัดมณา	345
แผนที่	ค7	คุณค่าและเอกลักษณ์ในพื้นที่ชุมชนตาชี	347
แผนที่	ค8	คุณค่าและเอกลักษณ์ในพื้นที่ชุมชนควนหนังข้า.....	350